

ČESKÝ JAZYK A LITERATURA 7

C7PBD17C0T02

DIDAKTICKÝ TEST

Počet úloh: 28

Maximální bodové hodnocení: 50 bodů

Povolené pomůcky: psací potřeby

Tento dokument obsahuje zdůvodnění správných řešení jednotlivých úloh didaktického testu.

1 Ve které z následujících vět není pravopisná chyba?

- A) Minulý rok ceny mléčných výrobků značně kolísaly.
 B) Všichni přítomní se rozplivali nad roztomilými koťaty.
 C) Na konci dojemného příběhu se i chlapci zalíkali slzami.
 D) Od jeho nástupu do funkce ředitele uplynuly už tři měsíce.

Zdůvodnění

- Sloveso rozplývat se je příbuzné s vyjmenovaným slovem plynout.
- Sloveso zalykat se je příbuzné s vyjmenovaným slovem vzlykat.
- Sloveso uplynout je příbuzné s vyjmenovaným slovem plynout.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 2–4

Básník? Říká jen třesky plesky
jak z obehnané, staré desky.

A píše verše plné rýmů,
o lásce, víně, o růži,
pak nemá krejcar k poslednímu,
když nemá, tak si vydluží.

Po stole píše, na ubrusy,
v kapse má spousty říkanek,
k práci mu stačí jen brk husí
a prst má věčně od kaněk.

No – je to zkrátka někdy bída,
písničky skládat do rytmu.
Pečený holub – rád ho jídá,
do pusy ještě nevlít mu.

Kovář – to zas je ovšem jiná,
slavná je už i kovadlina.

Básník si prstem rytmus ťuká
a pohrává si s hudbou slov,
však kovářova pádná ruka
perlíkem tluče do podkov.

Pracuje ukryt v pološeru,
podkovy hází do kádí.
Jiskry mu prší na zástěru,
jemu to vůbec nevadí.

Ta hudba ovšem usnout nedá,
dům otřásá se do krovu.
Kůň nohu trpělivě zvedá
a čeká na svou podkovu.

(J. Seifert, Básník a jiná řemesla, zkráceno)

1 bod

2 Které z následujících tvrzení nevyplývá z výchozího textu?

- A) Básník si občas půjčuje peníze.
 B) Ruka básníka nebývá zcela čistá.
 C) Zálibou básníka je poslech hudby.
 D) Básník nepotřebuje k psaní veršů papír.

Zdůvodnění

Pravdivost tvrzení uvedených v možnostech A), B) a D) dokládají pasáže, které jsou ve výchozím textu vyznačeny příslušnou barvou.

Tvrzení uvedené v možnosti C) z výchozího textu prokazatelně nevyplývá.

3 Ve které z následujících možností je mezi slovy stejný významový vztah jako ve dvojici slov básník – verše?

Všechny významové vztahy je nutné posuzovat v kontextu výchozího textu.

- A) kovář – kád'
- B) kovář – kůň
- C) kovář – zástěra
- D) kovář – podkova

Zdůvodnění

V možnosti D) je mezi slovy stejný významový vztah jako ve dvojici slov básník – verše. Slovo básník označuje autora básní, tedy veršovaných textů, slovo verš má v množném čísle význam báseň, básně, poezie → básník tvoří/píše verše (básník si prstem rytmus ťuká / a pohrává si s hudbou slov), jde tedy o vztah mezi osobou a výsledkem její činnosti.

Slovo kovář označuje někoho, kdo zpracovává kovy kovááním, podkova je podložka pod kopyty koní, kterou vyrábí kovář → kovář tvoří/vyrábí/ková podkovy (však kovářova pádná ruka / perlíkem tluče do podkov).

max. 2 body

4 Slova zvýrazněná ve výchozím textu mohou být různými slovními druhy.

4.1 Napište smysluplnou větu o třech slovech, v níž slovo je bude jiným slovním druhem než ve výchozím textu. Slovo nesmí být použito jako vlastní jméno, např. pan Je. Tvar slova musí zůstat zachován.

4.2 Napište smysluplnou větu o třech slovech, v níž slovo se bude předložkou.

Zdůvodnění

4.1 – Ve výchozím textu je slovo je slovesem. Ve vzniklé větě tedy musí být slovo je užito jako zájmeno on, ona, ono ve tvaru 4. pádu čísla množného, případně zájmeno ono ve tvaru 4. pádu čísla jednotného, např. Viděl je venku nebo Zachránil jsem je.

4.2 – Ve vzniklé větě musí být slovo se užito jako předložka, např. Pojď se mnou.

max. 4 body

5 Přiřadte k jednotlivým větám (5.1–5.4) možnost (A–F), která v odpovídajícím pořadí uvádí první a druhý větný člen zvýrazněný ve větě:

(Každou možnost z nabídky A–F můžete přiřadit pouze jednou. Dvě možnosti zbudou a nebudou použity.)

- 5.1 Kamarádovi se nedávno svěřil s tajemstvím. _____
- 5.2 Až nad ránem dočetl román o čarodějově učni. _____
- 5.3 Matce mého spolužáka ukradli úplně nové auto. _____
- 5.4 Vyprávěl nám o svých zkušenostech z pobytu v zahraničí. _____

- A) přívlastek – předmět
- B) předmět – přívlastek
- C) předmět – příslovečné určení času
- D) příslovečné určení času – předmět
- E) přívlastek – příslovečné určení času
- F) příslovečné určení času – přívlastek

Zdůvodnění

5.1 – C)

- **komu, čemu** se svěřil? – **kamarádovi**: větný člen rozvíjí sloveso *svěřil se* → předmět
- **kdy** se svěřil? – **nedávno**: větný člen rozvíjí sloveso *svěřil se* → příslovečné určení času

5.2 – F)

- **kdy** dočetl román? – **nad ránem**: větný člen rozvíjí sloveso *dočetl* → příslovečné určení času
- **jaký** román dočetl? – román **o učni**: větný člen rozvíjí podstatné jméno *román* → přívlastek neshodný

5.3 – A)

- **jaké** matce ukradli auto? – matce **spolužáka**: větný člen rozvíjí podstatné jméno *matka* → přívlastek neshodný
- **koho, co** ukradli? – **auto**: větný člen rozvíjí sloveso *ukradli* → předmět

5.4 – B)

- **o kom, o čem** vyprávěl? – **o zkušenostech**: větný člen rozvíjí sloveso *vyprávěl* → předmět
- o zkušenostech **z jakého** pobytu vyprávěl? – z pobytu **v zahraničí**: větný člen rozvíjí podstatné jméno *pobyt* → přívlastek neshodný

V žádné z posuzovaných vět nejsou zvýrazněné větné členy uvedeny v takovém pořadí, aby odpovídaly možnosti D) či možnosti E).

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 6–12

(1) V roce 1889 se členové Klubu českých turistů vypravili do Paříže na světovou výstavu. **Silný** dojem v nich zanechala 300 metrů vysoká Eiffelova věž. Při cestě domů se pořadatelé výpravy domluvili, že Praze dají pocítit stejnou závrať, jakou zažili sami.

(2) Na nejbližší schůzi se členové výboru rozhodli vystavět rozhlednu na pražském vrchu Petříně a do společné pokladny ihned vložili 1031 zlatých. Náklady na stavbu se však vyčísly na 32 000 zlatých. Aby odvážný projekt získal podporu české veřejnosti, vyšel v novinách krátce po schůzi vizionářský článek. Lidé ho četli s nadšením. Jeho autor popisoval Prahu jako moderní město s impozantní rozhlednou. Líčil lanovku, která lidi doveze na Petřín, a přislíbil, že rozhledna se otevře už za rok od prvního výkopu.

(3) Veřejnost byla představou **vlastní** rozhledny nadšena. Lidé začali na stavbu okamžitě přispívat a zanedlouho se podařilo shromáždit potřebnou částku. V polovině března 1891 byl učiněn první výkop a stavitelé začali bojovat s časem. Práce na stavbě trvaly pouhé čtyři měsíce, což byl vynikající výkon. Výsledek stál vsutku za to. Přestože Petřínská rozhledna měřila „jen“ 63,5 metru, jinak nad svou francouzskou konkurentkou vyhrávala. Například tehdejší obyčejné výtahy na Eiffelovce se s moderním výtahem na pražské rozhledně nedaly srovnat. Spolu s rozhlednou byla dokončena i lanová dráha.

(4) Rozhledna byla za účasti **předních** politiků slavnostně otevřena 20. srpna 1891. Ten den byl Petřín zahalen v **národních** barvách a na špičce rozhledny se skvěl červeno-bílý prapor. Vlál výše než prapor na špičce její pařížské sestry – o více než padesát metrů nad mořem. Sen českých turistů se naplnil.

(www.petrinska-rozhledna.cz, upraveno)

max. 2 body

6 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda odpovídá informacím obsaženým ve výchozím textu (A), nebo ne (N):

	A	N
6.1 <u>Stavební práce na Petřínské rozhledně byly ukončeny v červenci 1891.</u>	☒	☐
<u>Eiffelova věž měla oproti Petřínské rozhledně více výtahů, které navíc byly daleko modernější.</u>	☐	☒
<u>V roce 1891 ležel vrchol Eiffelovy věže v menší nadmořské výšce než vrchol Petřínské rozhledny.</u>	☒	☐
<u>Poté, co vyšel článek v novinách, do společné pokladny přibylo 32 000 zlatých potřebných na stavbu Petřínské rozhledny.</u>	☐	☒

Zdůvodnění

Pravdivost/npravdivost posuzovaných tvrzení dokládají pasáže, které jsou ve výchozím textu vyznačeny příslušnou barvou.

max. 3 body

7

7.1 **Vypište ze třetího a čtvrtého odstavce výchozího textu dvě dvouslovná slovní spojení označující Eiffelovu věž.**

7.2 **Vypište ze třetího odstavce výchozího textu slovo, které má v textu význam *konat se po určité době, probíhat*.**

7.3 **Vypište ze třetího odstavce výchozího textu synonymum slova *opravdu*.**

Řešení

7.1 – francouzskou konkurentkou, pařížské sestry

7.2 – trvaly

7.3 – vskutku

max. 2 body

8 Rozhodněte o každé z následujících dvojic slov, zda je lze v kontextu výchozího textu považovat za synonyma (A), nebo ne (N):

(První slovo z dvojice vždy pochází z výchozího textu a je v něm vyznačeno tučně.)

	A	N
8.1 silný – pevný	☐	☒
8.2 vlastní – osobní	☐	☒
8.3 přední – význačný	☒	☐
8.4 národní – lidový	☐	☒

Zdůvodnění

8.1 – nepravdivé tvrzení → slovo *silný* má v textu význam *velmi účinný, působivý*, tzn. že slova *silný* a *pevný* v daném kontextu synonymy nejsou (*pevný dojem v nich zanechala*)

8.2 – nepravdivé tvrzení → slovo *vlastní* má v textu význam *patří k někomu pro nějaký (zejména citový) vztah*, tzn. že slova *vlastní* a *osobní* v daném kontextu synonymy nejsou (*veřejnost byla představou osobní rozhledny nadšena*)

8.3 – pravdivé tvrzení → slovo *přední* má v textu význam *význačný, čelný, důležitý*, tzn. že slova *přední* a *význačný* jsou v daném kontextu synonymy (*rozhledna byla za účasti význačných politiků slavnostně otevřena*)

8.4 – nepravdivé tvrzení → slovo *národní* má v textu význam *týkající se národa*, tzn. že slova *národní* a *lidový* v daném kontextu synonymy nejsou (*ten den byl Petřín zahalen v lidových barvách*)

max. 3 body

9 Vypište z druhého odstavce výchozího textu tři slovesa nedokonavá.

Zápis jakéhokoli slova, které nevyhovuje zadání úlohy, je považován za chybu.

Řešení

četl, popisoval, líčil

1 bod

10 Které z následujících tvrzení nevyplývá z výchozího textu?

- A) Stavitelé Petřínské rozhledny sváděli boj s časem.
- B) Stavitelé Petřínské rozhledny obstáli v boji s časem.
- C) Stavitelé Petřínské rozhledny podleli v boji s časem.
- D) Stavitelé Petřínské rozhledny podstoupili boj s časem.

Zdůvodnění

Pravdivost tvrzení uvedených v možnostech A), B) a D) dokládá následující úsek výchozího textu: *V polovině března 1891 byl učiněn první výkop a stavitelé začali bojovat s časem. Práce na stavbě trvaly pouhé čtyři měsíce, což byl vynikající výkon. Výsledek stál vskutku za to.*

Tvrzení uvedené v možnosti C) z výchozího textu prokazatelně nevyplývá.

1 bod

11 Které z následujících tvrzení o souvětí podtrženém ve výchozím textu je pravdivé?

- A) Souvětí obsahuje dvě vedlejší věty předmětné.
- B) Souvětí obsahuje dvě vedlejší věty přívlastkové.
- C) Souvětí obsahuje vedlejší větu předmětnou a vedlejší větu přívlastkovou.
- D) Souvětí neobsahuje ani vedlejší větu předmětnou, ani vedlejší větu přívlastkovou.

Zdůvodnění

Posuzované souvětí se skládá ze tří vět:

- první věta je věta hlavní (*Při cestě domů se pořadatelé výpravy domluvili*);
- druhá věta je věta vedlejší předmětná (*na kom, čem se domluvili? – že Praze dají pocítit stejnou závrť*);
- třetí věta je věta vedlejší přívlastková (*jakou závrť dají Praze pocítit? – jakou zažili sami*).

1 bod

12 Které z následujících slov neobsahuje předponu?

- A) výbor
- B) vysoká
- C) výsledek
- D) vynikající

Zdůvodnění

Slovo *vysoká* neobsahuje předponu, kořen je -vys- (slova příbuzná jsou např. pře-výšení, z-výšit). Ostatní posuzovaná slova předponu obsahují:

- slovo *výbor* obsahuje předponu vý- (slova příbuzná jsou např. ná-bor, roz-bor);
- slovo *výsledek* obsahuje předponu vý- (slova příbuzná jsou např. dů-sledek, ná-sledovat);
- slovo *vynikající* obsahuje předponu vy- (slova příbuzná jsou např. za-nikající, vz-nik).

1 bod

13 Ve které z následujících vět je pravopisná chyba?

- A) Z našeho souseda se časem stal **zapomětlivý** stařík.
- B) Při pohledu na další vystavený obraz údivem oněměl.
- C) Z hloupého nedorozumění nakonec vznikla velká hádka.
- D) Při studiu na jazykové škole začal soukromě učit angličtinu.

Zdůvodnění

Přídavné jméno *zapomnětlivý* je odvozené od slovesa *zapomínat*, které je příbuzné se slovem *pomnit* (starší sloveso s významem *pamatovat si*).

14 Seřadte jednotlivé části textu (A–F) za sebou tak, aby na sebe navazovaly.

A) Přesto nebyl dosud nikým spatřen, natožpak popsán. Kdo je ten tajemný škůdce? LICHOŽROUT.

B) „Klid, prosím, dočkáte se,“ utišil je profesor. „Budu tedy raději hovořit spatra.“ Zavřel knihu a začal vyprávět.

C) Profesor vystoupil na pódium, otevřel knihu a začal číst: „Po staletí tento tvor sužuje lidstvo.“

D) Sál tomu odvážnému hlasu přizvukoval. Profesor byl otřesen. Teď už bylo jasné, že netrpělivost akademiků hrozila výbuchem.

E) Tomuto jménu dávám přednost před výrazem ponožkožrout, který...“ „Chceme je vidět! Chceme je vidět!“ přerušili ho skandováním vědci.

F) „První lichožrout, s nímž jsem se osobně setkal, se jmenoval Tulamor. Jeho otec býval mafiánským bossem a své ponožkové impérium měl na půdě mé vily.“ „Tak dost,“ zvolal někdo z pléna. „Nejsme tu pro legraci!“

(P. Šrut, Lichožrouti, upraveno)

14.1 _____

14.2 _____

14.3 _____

14.4 _____

14.5 _____

14.6 _____

Řešení

14.1 – C)

14.2 – A)

14.3 – E)

14.4 – B)

14.5 – F)

14.6 – D)

C) Profesor vystoupil na pódium, otevřel knihu a začal číst: „Po staletí tento tvor sužuje lidstvo. **A)** Přesto nebyl dosud nikým spatřen, natožpak popsán. Kdo je ten tajemný škůdce? LICHOŽROUT. **E)** Tomuto jménu dávám přednost před výrazem ponožkožrout, který...“ „Chceme je vidět! Chceme je vidět!“ přerušili ho skandováním vědci. **B)** „Klid, prosím, dočkáte se,“ utišil je profesor. „Budu tedy raději hovořit spatra.“ Zavřel knihu a začal vyprávět. **F)** „První lichožrout, s nímž jsem se osobně setkal, se jmenoval Tulamor. Jeho otec býval mafiánským bossem a své ponožkové impérium měl na půdě mé vily.“ „Tak dost,“ zvolal někdo z pléna. „Nejsme tu pro legraci!“ **D)** Sál tomu odvážnému hlasu přizvukoval. Profesor byl otřesen. Teď už bylo jasné, že netrpělivost akademiků hrozila výbuchem.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 15

Když se ve výlohách **oběvily** vánoční ozdoby a obchodníci zaútočili na nevinné oběti svými reklamami, dal jsem si předsevzetí, že letos všechny ohromím. Své nejdražší chci vždy překvapit něčím **neotřelím**. Nechci, aby dárky ode mě schovali do krabice, protože se jim sice nelíbí, ale z úcty ke mně se jich nechtějí zbavit.

Mít úžasný nápad je samozřejmě to nejdůležitější. Při honbě za vysněným dárkem ale člověk musí vyvinout náramně velké úsilí. Když jsem si představil stovky lidí, kteří **střeštěně** pobíhají po obchodech, **šli** na mě mdloby. Proto jsem brzy dospěl k závěru, že letos vše nakoupím přes internet. Nezbyvá mi než doufat, že všechny dárky dorazí včas.

(CZVV)

max. 4 body

15 Najděte ve výchozím textu čtyři slova, která jsou zapsána s pravopisnou chybou, a napište je pravopisně správně.

Doporučení: Opravte pouze ta slova, u kterých jste si jisti, že jsou ve výchozím textu zapsána s pravopisnou chybou. Slovo *internet* je zapsáno správně. Zápis jakéhokoli slova, které nevyhovuje zadání úlohy, je považován za chybu.

Zdůvodnění

- Sloveso *objevit* má předponu *ob-* (*ob-jevit*), je příbuzné se slovy *vyjevit*, *jev*.
- Slovo *neotřelý* je tvrdé přídavné jméno skloňující se podle vzoru *mladý* (*mladým – neotřelým*).
- Příslovce *ztřeštěně* je odvozené od přídavného jména *ztřeštěný*, obě slova obsahují předponu *z-* a jsou příbuzná se slovesem *třeštit* (*třeštit – stát se ztřeštěným*).
- Pokud je podmětem podstatné jméno rodu ženského v čísle množném (*mdloby*), v koncovce přičestí činného musí být *-y* (*šly*).

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 16–18

Létající ryby ve skutečnosti nelétají, ploutve používají k plachtění vzduchem. Tuto techniku si osvojily, aby unikly před predátory. Ve vzduchu však létající ryby nezůstávají dlouho. Potřebují dýchat, proto se vrací do vody.

Než vzlétne, začne ryba velmi rychle plavat. Během plavání složí ploutve k tělu, rychle rozkmitá ocas, pak nasměruje tělo nahoru, proletí vodní hladinou až do výšky 6 metrů, roztáhne ploutve a plachtí. Pak spadne zpět na hladinu, ve vodě opět rozkmitá ocas a může provést další skok. Při jednom letu může létající ryba překonat vzdálenost až 200 metrů, dosáhnout rychlosti až 70 km/h a ve vzduchu se může udržet po dobu až 45 sekund. Spojením několika letů po sobě ryba uletí vzduchem až 400 metrů.

Poznatky o létajících rybách inspirovaly vědce. Mechanici chtějí vytvořit letoun s podobnými vlastnostmi, jako mají tito živočichové.

(Už víš proč? 2/2015, upraveno)

1 bod

16 Které z následujících tvrzení jednoznačně vyplývá z výchozího textu?

- A) Do výšky 6 metrů létající ryby vzlétnou za 45 sekund.
- B) Létající ryby jsou schopny maximálně dvou letů za sebou.
- C) Létající ryby ve vzduchu urazí za 60 minut vzdálenost 70 kilometrů.
- D) Při jednom letu se létající ryby udrží ve vzduchu méně než jednu minutu.

Zdůvodnění

Pravdivost tvrzení uvedeného v možnosti D) dokládá pasáž barevně vyznačená ve výchozím textu. Tvrzení uvedená v možnostech A), B) a C) z výchozího textu prokazatelně nevyplývají.

1 bod

17 Které z následujících tvrzení je pravdivé?

- A) Ve slově *ploutev* končí obě slabiky souhláskou.
- B) Ve slově *ploutev* se vyskytují tři obojetné souhlásky.
- C) Slovo *ploutev* je ve všech pádech množného čísla dvouslabičné.
- D) Slovo *ploutev* má v každém pádě jednotného čísla jinou koncovku.

Zdůvodnění

- Slovo *ploutev* obsahuje dvě slabiky: *plou* a *tev*, první z nich končí dvojhláskou.
- Ve slově *ploutev* se vyskytují tři obojetné souhlásky: *p*, *l* a *v*.
- Slovo *ploutev* je v 7. pádě množného čísla tříslabičné (*ploutvemi*).
- Slovo *ploutev* má např. ve 3., v 5. a 6. pádě jednotného čísla koncovku *-i*.

max. 2 body

18 Každou z vět zvýrazněných v následujících souvětích upravte tak, aby ze souvětí vznikla věta jednoduchá. Význam textu musí zůstat zachován. Vzniklá věta musí být gramaticky správně.

18.1 **Než vzlétne**, začne ryba velmi rychle plavat.

18.2 Tuto techniku si osvojily, **aby unikly před predátory**.

Řešení

18.1 – např. *Před vzlétnutím* začne ryba velmi rychle plavat.

18.2 – např. Tuto techniku si osvojily *kvůli úniku před predátory*.

max. 2 body

19 Rozhodněte o každé z následujících vět, zda je napsána pravopisně správně (A), nebo ne (N):

	A	N
19.1 Nezbitnou pomůckou při práci s kyselinami jsou ochranné brýle.	☐	☒
19.2 Za polední výhně se zajíci skryli na stinná místa v lesích a na mezích.	☒	☐
19.3 Zfilmované osudy naší nejznámější herečky jsme shlédli s nadšením.	☐	☒
19.4 Během namáhavého výšlapu jsem si na strmém srázu poranil kolenní kloub.	☒	☐

Zdůvodnění

- Přídavné jméno *nezbytný* je příbuzné s vyjmenovaným slovem *být* (*zbýt*).
- Slovo *zhlédnout* ve významu *zúčastnit se jako divák, návštěvník* se píše s předponou *z-*, slovo *shlédnout* má význam *podívat se, pohlédnout dolů*.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 20–25

(1) „Au!“ křučel jsem a držel si hlavu. Máma totiž do noci uklízela. Taky mi v pokoji napastovala linoleum a po něm koberec krásně jezdí.

„Co se děje?“ volala z kuchyně máma.

„Počítám hvězdičky,“ řekl jsem. Máma si asi myslela, že jsem se zbláznil, protože se na mě s vařečkou v ruce přišla kouknout.

„To kvůli tý napastovaný podlaze,“ mrmlal jsem.

Máma odvětila, že mě nenechá žít v chlívku, i když by se mi to asi zamlouvalo.

Načež se ozvalo syčení a zápach a mámě uteklo mléko.

(2) „To je tvoje vina!“ vykřikla a rozzlobeně utírala zašpiněnou plotnu.

Pak otevřela okno, ale neuvědomila si, že na okně má maso, a jak to okno otevírala, krev z toho syrového masa se jí obtiskla na zástěru, já se toho lekl a strašně jsem zařval, což zase vylekalo mámu, a jak sebou prudce trhla, talíř s masem letěl do dvora.

„Boříku!“ Znělo to, jako kdyby měla strašně velký zuby.

„Právě jsme na vlastní oči viděli létající talíř,“ chtěl jsem situaci zachránit humorem.

(3) Jenže máma mou snahu o zažehnutí hádky neocenila, nýbrž mě chtěla majznout vařečkou. Já to ale předpokládal, a tak jsem rychle uhnul. Hrneček na stole ovšem ne. Prchl jsem do koupelny a zamkl se.

„Okamžitě vylez, ať tě můžu seřezat!“ lákala mě. „Jestli do tří nevylezeš, tak uvidíš!“

„Já bych odemkl,“ zkoušel jsem to diplomaticky, „ale ty bys mi nařezala. A vůbec, proč mám být bitej? Komu uteklo mléko? Kdo shodil talíř? Kdo rozbil hrneček?“

Za dveřmi koupelny jsem slyšel lapání po dechu.

(4) „A proč mi asi uteklo? Proč jsem shodila talíř? Proč jsem rozbila hrneček?“

„Ale to je přece jasný! Je pátek třináctého!“

(V. Steklač, Pekelná třída, upraveno)

max. 2 body

20 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda jednoznačně vyplývá z výchozího textu (A), nebo ne (N):

	A	N
20.1 Máma přišla za Boříkem do pokoje proto, aby mu nařezala.	☐	☒
20.2 Bořík se snažil zklidnit celou situaci tím, že mámě řekl anekdotu.	☐	☒
20.3 Bořík se uhodil do hlavy, když upadl na koberci přilepeném k linoleu.	☐	☒
20.4 Pohled na zástěru umazanou od krve vylekal nejen Boříka, ale i jeho mámu.	☐	☒

Zdůvodnění

Pravdivost/nepravdivost posuzovaných tvrzení dokládají pasáže, které jsou ve výchozím textu vyznačeny příslušnou barvou.

max. 2 body

21

21.1 Napište dvouslabičné podstatné jméno, které je příbuzné se slovem *zachránit* a zároveň se skloňuje podle vzoru *stroj*.

21.2 Vypište ze třetí části výchozího textu všechna podstatná jména rodu středního, která se skloňují podle vzoru *stavení*.

Zápis jakéhokoli slova, které nevyhovuje zadání úlohy, je považován za chybu.

Řešení

21.1 – chránič

21.2 – zažehnutí, lapání

max. 2 body

22 Rozhodněte o každém z následujících úseků výchozího textu, zda se v něm vyskytuje slovo citově zabarvené (A), nebo ne (N):

	A	N
22.1 tak jsem rychle uhnul	☐	☒
22.2 zkoušel jsem to diplomaticky	☐	☒
22.3 mě chtěla majznout vařečkou	☒	☐
22.4 rozzlobeně utírala zašpiněnou plotnu	☐	☒

Zdůvodnění

Slovo *majznout* je slovo zhrubělé a má význam *uhodit*, ostatní posuzovaná slova citově zabarvená nejsou.

1 bod

23 Které z následujících tvrzení o úseku zvýrazněném ve výchozím textu je pravdivé?

- A) V úseku se vyskytuje přímá řeč, v níž se Bořík obrací na svou matku.
- B) V úseku se vyskytuje nepřímá řeč, v níž se Bořík obrací na svou matku.
- C) V úseku se vyskytuje přímá řeč, v níž se Boříkova matka obrací na svého syna.
- D) V úseku se vyskytuje nepřímá řeč, v níž se Boříkova matka obrací na svého syna.

Zdůvodnění

V posuzovaném úseku se postava matky obrací na svého syna Boříka, který je zároveň vypravěčem textu. To, že Boříkova matka promlouvá ke svému synovi, dokládají osobní zájmena: *Máma odpověděla, že mě nenechá žít v chlívků, i když by se mi to asi zamlouvalo*. Komunikace mezi matkou a Boříkem je v tomto případě zaznamenána prostřednictvím nepřímé řeči: vypravěč pouze reprodukuje matčina slova, chybí také další typické znaky přímé řeči, jako jsou např. uvozovky.

Promluva zaznamenaná přímou řečí by vypadala např. takto: „*Nenechám tě žít v chlívků,*“ *odvětila máma,* „*i když by se ti to asi zamlouvalo.*“

1 bod

24 Která z následujících možností odpovídá situaci popsané ve třetí části výchozího textu?

- A) Boříkovi teče do bot.
- B) Bořík si sype popel na hlavu.
- C) Bořík na sobě nechá dříví štípat.
- D) Boříkovi nasadila máma brouka do hlavy.

Zdůvodnění

Teče mu do bot znamená je v *obtížné situaci*. Tato možnost odpovídá situaci popsané ve třetí části výchozího textu: Bořík utekl do koupelny, aby se vyhnul trestu bití vařečkou. Matka ho ale pronásleduje a snaží se ho přimět, aby opustil svůj úkryt. Bořík s ní vyjednává a vyjít nehodlá, protože by dostal výprask.

Ostatní ustálená slovní spojení neodpovídají Boříkovu chování v posuzované části textu:

- *sype si popel na hlavu* znamená *kaje se, lituje svých činů*;
- *nechá na sobě dříví štípat* znamená *je trpělivý dobrák, všechno snese*;
- *nasadil mu brouka do hlavy* znamená *vzbudil v něm starosti, podezření*.

1 bod

25 Ve kterém z následujících úseků výchozího textu je přímo vyjádřen rozkaz?

- A) To je tvoje vina!
- B) Ale to je přece jasný!
- C) Jestli do tří nevylezeš, tak uvidíš!
- D) Okamžitě vylez, ať tě můžu seřezat!

Zdůvodnění

Úsek uvedený v možnosti D) obsahuje celkem tři slovesa: jedno je užitě v rozkazovacím způsobu (*vylez*), jedno je užitě v oznamovacím způsobu (*můžu*) a jedno sloveso je v infinitivu, tedy v neurčitém tvaru, který slovesný způsob nevyjadřuje (*seřezat*).

Ostatní posuzované úseky obsahují pouze slovesa užitá v oznamovacím způsobu (*je; je; nevylezeš, uvidíš*).

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 26

V zámecké zahradě jsme viděli páv* a pozorné oči našich synů postřehl*, že nad jezírkem krouží dokonce čáp*.

(CZVV)

1 bod

26 Na vynechaná místa (*) ve výchozím textu je třeba doplnit *i/y* tak, aby text byl pravopisně správně. Ve které z následujících možností jsou *i/y* uvedena v odpovídajícím pořadí?

- A) i – y – i
- B) i – i – y
- C) y – y – i
- D) y – i – y

Zdůvodnění

- Podstatné jméno *páv* se skloňuje podle vzoru *pán* (viděli jsme *pány* – *pávy*).
- Podstatné jméno *oko* je v čísle jednotném rodu středního, ale v čísle množném je rodu ženského. Pokud je podmětem podstatné jméno rodu ženského v čísle množném, v koncovce přičestí činného musí být *-y* (oči *postřehly*).
- Podstatné jméno *čáp* se skloňuje podle vzoru *pán* (krouží *páni* – *čápi*).

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 27

Slovosled v češtině se řídí především tím, které informace považujeme ve sdělení za důležité, nové, z kontextu neznámé. Ty se nazývají jádro výpovědi a klademe je na konec věty. Jádro výpovědi si můžeme představit i jako odpověď na myšlenou otázku.

Příklady:

1. *Kam půjdeš zítra? Zítra půjdu do kina.*
2. ***** *Nový počítač mi včera přivezl bratr.*

(CZVV)

1 bod

27 Která z následujících otázek patří na vynechané místo (*****) ve výchozím textu?

- A) Co ti včera přivezl bratr?
- B) Kdo ti včera přivezl nový počítač?
- C) Kdy ti bratr přivezl nový počítač?
- D) Komu včera bratr přivezl nový počítač?

Zdůvodnění

Na konci věty, která je ve výchozím textu odpovědí na otázku č. 2, stojí slovo *bratr*, toto slovo je jádrem výpovědi. Na vynechané místo v textu tedy patří otázka uvedená v možnosti B), protože jako jediná obsahuje tázací zájmeno *kdo* v 1. pádě (*kdo?* → *bratr*).

max. 3 body

28 Přiřadte k jednotlivým ukázkám (28.1–28.3) typ textu (A–E), který danou ukázkou nejlépe vystihuje:

(Každou možnost z nabídky A–E můžete přiřadit pouze jednou. Dvě možnosti zbudou a nebudou použity.)

28.1 Za branou přebrodivl Arlanzón a u té řeky
od města nedaleko našel písčité břehy,
tam rozbil stan a odstrojil koně a mezky. _____

28.2 U řek mám večer vlašný rád,
u řek, kde plno mušlí leží,
kde zvolna z řeky vstává chlad
a bílá pěna z dálky sněží. _____

28.3 HELENA: Harry, mě nikdy nepřešla úzkost, ale vy jste nikdy nezapochoybovali.
Ani když se všechno hatilo.

DOMIN: Co se hatilo?

HELENA: Vaše plány, Harry. Když se třeba dělníci bouřili proti Robotům
a rozbíjeli je. _____

(Vzhledem k povaze úlohy nejsou zdroje výchozích textů uvedeny.)

- A) lyrická próza
- B) lyrická poezie
- C) epická poezie
- D) veršované drama
- E) neveršované drama

Řešení

28.1 – C)

Text je veršovaný, soustředí se především na nějaký děj, popisuje, co dělal jakýsi muž.

28.2 – B)

Text je veršovaný, soustředí se především na pocity a nálady, líčí večerní atmosféru u řeky.

28.3 – E)

Jde o dramatický text, který není veršovaný.

Žádná z posuzovaných ukázek neodpovídá ani možnosti A), ani možnosti D).